

KYRKLIGA ENHETSSTRÄVANDEN PÅ MISSIONSFÄLTET

AV PROFESSOR DR. THEOL. KNUT B. WESTMAN

Om två företeelser i den nyaste missionshistorien — kyrkunionen i Sydindien och enhetskyrkan i Japan — skall här i korthet berättas. De ha väckt en hel del uppmärksamhet och diskussion, men ännu knappast kommit in i några historiska framställningar. Man får leta fram uppgifter om dem i tidskriftslitteraturen. En djupare undersökning om detaljer och bakgrund till händelserna kan ju ej väntas förrän längre fram i tiden. Men då jag genom Internationella Missionsrådets arbete sett några av de handlande personerna på litet närmare håll — det gäller särskilt biskop Azariah och Kagawa —, så har det intresserat mig att åtminstone sammanställa några konturer av förloppet och här lägga fram dem.

Det är ju här — det måste man medge — fråga om händelser av stort intresse. Se vi inte här exempel på vad som småningom kommer att inträffa på allt flera missionsfält? Det eftersträvas alltmör självständighet för de infödda kyrkorna. Men därmed kommer säkerligen också på många håll strävan efter enhet mellan dessa kyrkor.

Det finns många arter och grader av samarbete och enhet. Fyra typer må här nämnas.

1) Missionssällskap samarbeta i nationella missionsråd och i Internationella Missionsrådet. Sällskapen behålla därvid i egen hand avgörandet om de steg som skola tagas. Men de samarbeta i fråga om vissa gemensamma intressen. Den nyttiga praxis stammar från Edinburghkonferensen 1910.

2) Man har lokalt samarbete på fälten för bibelöversättning,

kristna bokförlag, skolor — i synnerhet högskolor —, sjukhus m. m. Detta har vuxit fram småningom under sällskapens arbete.

3) Sällskapen sammansluta de av dem grundade kyrkorna till organisk enhet på gemensam bekännelses grund. Sålunda uppkomma vad man kallat «familjekyrkor», t. ex. anglikanska kyrkan i Japan (1887) och i Kina (1912), lutherska kyrkan i Kina (1920), Sydindiens förenade kyrka, omslutande presbyterianer och kongregationalister (1908), Kristi kyrka i Kina, bestående av samma grupper (1922).

4) Sammanslutning till organisk enhet utöver bekännelsegrundvalen är avsedd i de fall vi här skola studera. Initiativet ligger härvid icke hos missionssällskapen, utan hos de unga kyrkorna själva.

Kan ett samarbete i missionen förekomma trots läroåtskillnader? Det är av vikt att se vad man härom sagt med hänsyn till samarbetet efter typ 1. Vid Internationella Missionsrådets möte i Oxford 1923 diskuterade man denna fråga och uttalade då, att det ju icke låg inom rådets funktion att formulera en egen lära, men att man var beredd till sådant samarbete på grund av en gemensamt känd förpliktelse och en gemensam trohet. Förpliktelsen gäller förkunnandet av Kristi evangelium i hela världen. Troheten gäller Jesus själv; vi dela med glädje Petri bekännelse: «Du är Kristus, den levande Gudens Son», och Tomas: «Min Herre och min Gud». Hemligheten i vårt samarbete är att Jesus Kristus är närvarande hos oss som mänsklig vän och gudomlig hjälpare. Härav följa många andra punkter av överensstämmelse, och våra läroåtskillnader hava icke hindrat oss från gagnarikt samarbete i rådslag.

I.M.R. har begränsat sig till samarbete av typerna 1 och 2. Familjekyrkorna av typ 3 ha växt upp utan dess medverkan. Men vanan vid samverkan har varit en gynnsam jordmån för önskningsar i riktning av hel kyrkosammanslutning av typ 4. Från ekumeniska rörelsen ha impulser kommit, t. ex. i form av den eniga formulering av det kristna budskapet, som uppsattes på konferensen för tro och kyrkoförfattning i Lausanne 1927 och inrycktes i resolutionerna vid I.M.R:s världskonferens i Jerusalem 1928.

Så kom en appell från de färgade kristna vid mötet i Tambaram 1938. Där talas om konkurrensen mellan missionerna och om de infödda kristnas längtan efter en «synlig och organisk enhet». Man

vet, att detta icke är en så lätt sak. Det är nödvändigt att studera både skiljaktigheterna och vad som enar. De unga kyrkorna vilja icke gå nya vägar utan moderkyrkornas stöd och välsignelse. Men de vädja inträngande till dessa att ta denna sak på allvar, att arbeta med den och uppmuntra de unga kyrkorna i deras strävan, så att det må bli ett slut på söndringen och dess skandalösa verkningar.

Vi höra här tonerna från den nya frammarschen. Vi se varifrån initiativet kommer. Det blir — i parentes sagt — svårare för historikern att reda ut händelsernas gång när det gäller dessa nya initiativ: han bör vara hemma i allehanda exotiska språk, när dessa kyrkofrågor börja tas upp och diskuteras på kinesiska eller tamuliska eller japanska. Det blir krångligare än när diskussionen föres mellan de västerländska missionerna.

Men nu må fakta själva tala. I maj 1919 hölls i det gamla historiska Trankebar, varifrån den evangeliska missionen i Indien utgått, en evangelisationskonferens, efter vars slut en krets av 33 präster från 4 sydindiska kyrkor (Förenade kyrkan, anglikaner, wesleyaner och lutheraner) stannade kvar ännu i två dagar för att överlägga om kyrkounion. De flesta voro indier, endast två voro missionärer, engelsmannen Popley och amerikanen Sherwood Eddy. Bland initiativtagarna märktes i främsta rummet den kände biskop Azariah av Dornakal. En vädjan om kyrkoenhet sattes till sist upp, vari medlemmarna från Förenade kyrkan och anglikanerna förenade sig.

Namnen Eddy och Azariah säga något om detta initiativs förhistoria. Den amerikanske KFUM-mannen Eddy hade tjugo år tidigare dragit in den tamuliske prästsonen Azariah från det engelska missionsfältet Tinevelly i sydligaste Indien på ungdomssekreterarebanan. Där hade Azariah funnit, att de indiska kristna måste ta upp ansvaret för Indiens evangelisering, och så hade han blivit den första sekreteraren i det Nationella Missionssällskapet, som för detta ändamål hade skapats. Han hade senare gjort sensation på Edinburghkonferensen genom att vädja till missionärerna att för de infödda kristna bli icke blott förmän, utan vänner. Det var som en myndighetsförklaring på den infödda kyrkans vägnar: kunde den inte få betraktas som en medarbetare med eget ansvar?

Därefter hade Azariah 1912 blivit anglikanska kyrkans första infödde biskop i Indien med ett nybildat stift i den infödda staten Nizams rike. Här bor telugufolket, här är Indiens bästa massrörelse-distrikt, och hans främsta uppgift hade blivit att sätta alla segel till i en välsignad evangelisationsgärning.

Trankebarmötets manifest, som drog upp riktlinjerna till hela det följande enhetsverket, låter också tydligt evangelisationsuppgiften träda fram i motiveringen för detta. Kyrkoenhet, säges det här, är i enlighet med Guds vilja — se Joh. 17:21 och Efes. 4:4-6. Stundens allvar understryker kravet att i Kristus söka enhet och ge den synligt uttryck: världen är i återuppbyggnadsskede, Indien i ett kritiskt läge. Vi som stå inför den överväldigande uppgiften att vinna Indien, en femtedel av mänskligheten, för Kristus, äro — säger man — mycket försvagade genom vår olyckliga splittring, en splittring som pålagts oss utifrån och som vi ej önska att förlänga.

I en enad kyrka måste tre skriftliga element bevaras: 1) det kongregationalistiska: att varje medlem har omedelbart tillträde till Gud och får utöva sina gåvor till samfundets bästa; 2) det presbyterianska med ordnade representativa synoder och råd; 3) det episkopala för exekutiv ledning. Intet av dessa tre element är tillräckligt utan de andra. Antagandet av episkopatet skall ej förbindas med någon föreskriven teori om dess väsen. Det skall vara konstitutionellt. Det allmänna prästadömet och lekmännens rätt till aktivitet inom kyrkan skall erkännas. Grundval för unionen skall vara de fyra punkterna: 1) den Heliga Skrifts auktoritet; 2) Apostoliska och Nicenska trosbekännelsen; 3) de två sakramenten; 4) det historiska episkopatet — vilka motsvara den kända «Lambeth-fyrkanten», anglikanska kyrkans 1888 antagna kyrkoenhetsvillkor.

Året 1919 var ganska stormigt i Indien. Världskriget var slut och den nationella rörelsens vågor gingo högt. Det var visserligen en tid för djärva initiativ. Trankebarmännen hadde ju intet uppdrag från sina kyrkor. Men deras förslag vann mycken sympati, och 1920 kunde en officiellt utsedd komité från deras kyrkor (Joint Committee) sammanträda för att uppgöra de närmare villkoren för sammenslutningen.

Dock blev förhandlingsvägen lång och törnbeströdd. Det fanns en svår hake i de anglikanska högkyrkligas vägran att erkänna

frikyrkornas prästämbete som giltigt — de hålla ju på episkopatets gudomliga rätt och den apostoliska successionen som nödvändig garanti för giltiga sakrament. Förenade kyrkan ledde sin uppkomst från skottiska och amerikanska presbyterianer och engelska och amerikanska kongregationalister. Dessa accepterade biskopsdömet i den blivande enade kyrkan, men icke högenglikanernas krav på nyordination av deras redan ordinerade präster. Man kom då fram till tanken på en övergångstid: under trettio år efter unionens avslutande skulle det få finnas två typer av präster, med och utan biskoplig ordination, de senare komma från de frikyrkliga samfundet, men icke tillåtna att tjänstgöra i de ursprungligen anglikanska församlingarna. Under övergångstiden skulle alla nya präster få biskoplig vigning, och efter dess slut skulle endast denna typ förekomma.

1925 kom ett tredje samfund, wesleyanerna (engelska metodister) med in i förhandlingarna. 1927 beslöts, att de anglikanska stiftet i Indien, inberäknat Burma och Ceylon, skulle få sin förbindelse med staten löst — de blevo efter det engelska uttrycket «disestablished» och bildade från 1930 en episkopal frikyrka under benämningen «Indiens, Burmas och Ceylons kyrka» (The Church of India, Burma and Ceylon). Detta var ett oundgängligt steg i enhetsverket och ägnat att jämna vägen för detsammats fortsättning. 1929 framlade Joint Committee en utförlig och detaljerad unionsplan (Proposed Scheme of Union), som väckte mycken diskussion och sedan utkommit i flera mer eller mindre modifierade upplagor.

Azariah var i Lausanne 1927. När männen från de unga kyrkorna yttrade sig där — skrev Nathan Söderblom efteråt — «omsveptes vi av en fläkt från en större kristenhet än den, som här hemma borrat sig in i sina särvanor och fastnat i en återvändsgränd». En annan mötesdeltagare fann, att intet ord från mötet var mera minnesvärt än Azariahs: «I Västern är enheten önskvärd, på missionsfältet är den en vital nödvändighet. I Västern är söndring svaghet, på missionsfältet är den synd och skandal».

I Tambaram voro Azariah och Kagawa de mest betydande av de färgade deltagarna. De voro varandra mycket olika: Azariah en vis och erfaren kyrkoledare, Kagawa en man på egen hand, en djärv frilans. Men till båda lyssnade missionärer och missionsledare

med stor uppmärksamhet. De hade något att säga. Om det är något man minns från Azariah, så är det betonandet av den infödda kyrkans evangelisationsplikt: den har fått Kristi missionsbefallning lika väl som de vitas kyrkor. Och i ledningen av sitt stift hade han omsatt den lärdomen i praxis.

Det fanns opposition mot unionsplanen både till höger — från höganglikanerna, som dock i Indien ha mindre inflytande än i England — och till vänster — från en kongregationalistisk grupp, särskilt härhörande från Londonmissionens stora fält i Travancore. En stridsskrift från det senare hållet föll i mina händer i Tambaram.

Emellertid tycktes dock segern alltmera tydligt luta åt unionsvännernas sida. Metodisterna voro klart för. 1943—44 diskuterades frågan ivrigt, inte minst i England, där högkyrkliga ivrare uttalade sig bestämt emot. Ärkebiskop Temple lade emellertid i Canterburys provinsialsynod sitt tungt vägande ord för unionen (jan. 1944). Han menade bl. a., att anglikanerna kunde ha mycket att lära av frikyrkorna. Om somliga betonade, att hos dessa en tråd — det apostoliska ämbetet — vore avskuren i förbindelsen mellan vinträdet och grenarna, så måste man dock minnas, att det fins andra — ordet och sakramenten — som hålla; så kan saven flyta igenom, och ingen kan förneka, att grenarna bära frukt.

Azariah fick inte uppleva sitt verks fullbordan. Nyårsdagen 1945 gick han hädan. Tre veckor senare antog hans kyrkas generalråd med tre fjärdedels majoritet unionsplanen. Metodisterna hade tidigare accepterat den. Och i sept. 1946 kom också det tredje av de förhandlande samfunden, den Förenade kyrkan, med. Här var majoriteten nio tiondelar. Det är nog ganska säkert, att det politiska läget bidragit till att förslaget äntligen kommit i hamn. Indien blir snart självständigt, och kyrkan måste då vara konsoliderad.

Enheten torde nu komma att sättas i verket före utgången av år 1947. Den nya kyrkan kommer att heta Sydindiska Kyrkan. Den får 14 stift och 1 million kristna. Man försöker i varje stift att få in församlingar från åtminstone två av de förutvarande kyrkorna. Bland biskoparnas uppgifter nämnes näst efter uppsikten över församlingar och präster plikten att ta ledningen i stiftets evangelistiska arbete, som han skall främja genom sitt föredöme och genom uppmuntran till andra; han skall ständigt erinra präster och folk om

deras plikt i detta hänseende. Här känner man igen Azariahs hand.

Synoden sammanträder vartannat år. Den väljer till ordförande en av biskoparna, som under den presbyterianske titeln moderator är kyrkans officiella ledare till nästa synod. Han har vid sin sida ett synodalråd av biskoparna, en präst och en lekman från varje stift samt synodens generalsekreterare och skattmästare. Ärenden rörande lära och gudstjänstordning skola hänskjutas till en session av biskoparna och kräva kvalificerad majoritet i synoden. I gudstjänstordningen har man alternativ, varigenom hittills brukliga gudstjänstformer alltfört kunna få användas. Vid biskopsval skall stiftsrådet uppgöra förslag och synodalrådet utnämna.

Sydindiska Kyrkan kommer givetvis att bli Indiens mest betydande protestantiska kyrka. Och denna sammanslutning på en punkt av anglikaner och frikyrkliga kan komma att bli ett exempel till efterföljd på många andra missionsfält.

Enhetskyrkan i Japan kom till under en helt annan historisk situation. 1930-talet var för de japanska kristna en alltmer prövande tid under militaristernas växande herravälde i regeringen. Kravet på allas deltagande i de officiella shintoceremonierna blev alltmer åtstrammat och hotfullt. Nationella kristna rådet, som 1931 klart uttalat, att dessa ceremonier voro av religiös karaktär, ansåg sig 1936 böra giva vika för trycket uppifrån och gå med på att de voro patriotiska manifestationer, vari de kristna alltså kunde delta. Kinakriget från 1937 ökade trycket.

En akut kris kom på sommaren 1940 efter Frankrikes kollaps. En ny regering (Konoye) anslöt sig till axelmakterna och vilde införa en möjligast totalitär samhällsordning, vartill skulle höra ekonomiskt oberoende, frihet från utländskt inflytande, inre endräkt. Sålunda skulle ingen missionär längre få förestå en församling eller ha ledareställning inom en kyrka, och ingen kyrka skulle få mottaga utländskt understöd.

Nu fanns en mindre grupp nationalistiska kristna, som voro glödande patrioter och en längre tid arbetat för kyrkornas sammanlutning till en förenad, ekonomiskt oberoende japansk kyrka. Denna grupp var den drivande kraften bakom scenen, då Nationella kristna rådet, vars ordförande var en metodistisk biskop Abe, tog upp

denna tanke och högtidligen proklamerade den vid ett massmöte av 20,000 kristna, som samlats för att fira en nationell högtidsdag i Tokyo den 17 okt. 1940. Åtgärden framställas såsom en patriotisk beredskapsgärning. Den hade nog också sin bakgrund i tidigare önskingar om enhet hos de japanska kristna — man kunde alltså nu få denna önskan igenom samtidigt med att man manifesterade sin patriotism. Under de spännande månaderna före nationaldagen satt Kagawa häktad i tre veckor, anklagad för att ha offentligt yttrat sig opatriotiskt — månne en påtryckning för att driva de kristna i önskad riktning? Han släpptes sedan på grund av bristande bevisning.

Vintern 1940—41 lämnade största delen av missionärerna Japan. De menade, att deras kvarstannande skulle bli till mera skada än gagn, då umgänge med utlänningar vid denna tid gjorde en japan politiskt misstänkt. Missionärerna voro ju nästan alla amerikanare. Men Nationella kristna rådet avsände i april 1941 en vänskapsdelegation till Amerika för att förklara, att enhetskyrkans tillkomst berodde på de kristnas eget initiativ, icke på statens befallning, och att missionärer, som ville arbeta under kyrkans ledning, fortfarande voro välkomna. Både Kagawa och biskop Abe voro med i delegationen.

Emellertid arbetades ivrigt på enhetskyrkans författning, och vid en synod i juni 1941 kunde kyrkan konstitueras. «Kristi kyrka i Japan» blev en sammenslutning av ett 40-tal protestatiska samfund, omfattande de flesta av Japans 250 000 protestanter. De tre största samfunden — presbyterianer, metodister och kongregationalister — voro med, men det fjärde — anglikanerna — endast delvis. De få lutheranerna voro också med. Samfunden sammanfördes först i elva större grupper, som skulle åtnjuta en viss självständighet, men redan efter ett år upplöstes dessa grupper, och enheten blev sålunda fullständigare än från början avsetts. Ledare blev en direktor (torisha), som skulle väljas på två år av generalsynoden. Valet skulle godkännas av staten. Därtill kom ett överkyrkoråd av 50 medlemmar och en årlig generalsynod. Kyrkan blev indelad i stift med superintendenter og stiftssynoder.

Kyrkans trosbekännelse lydde på följande sätt: «Vi tro på den treenige Guden, så som han har uppenbarat sig i de heliga skrif-

terna, Fader, Son och Helig Ande, vilken för världens frälsning genom Kristi försoningsdöd och uppståndelse ger syndernas förlåtelse, rättfärdiggörelse, helgelse och evigt liv. Kyrkan är det samfund, i vilket de, som genom nåden äro kallade, sammankomma till regelbunden andakt, iakttaga dopets och Herrens nattvards heliga ordningar, förkunna evangelium och i hoppet vänta Herrens tillkommelse.»

Kyrkan skulle icke få mottaga ekonomiskt understöd utifrån, men övertog missionernas egendom i Japan. De tjugu förut befintliga teologiska skolorna sammansloges till två, vartill kom en teologisk skola för kvinnor. Nationella kristna rådet blev ombildat till ett samarbetsutskott, vari även katolikerna ingingo.

Även den katolska kyrkan fick en ny författning och inhemska biskopar. Även här fick man en vald direktor, vartill ärkebiskopen utsågs. Båda kyrkorna blevo efter granskning av författningarna erkända av staten. Det skedde strax innan de styrande militaristerna ingo till krig mot Amerika och England (dec. 1941).

Kriget blev en svår tid för de kristna. Den nationalistiska agitationen var våldsamt mot de vita och främst mot de protestantiska stormakterna. Till en del fick den kristna verksamheten bedrivas «under jorden». Kagawa, som alltid varit en motståndare till den krigiska erövringspolitiken, blev tre gånger arresterad och förhörd, alla hans böcker konfiskerades och tryckplåtarna förstördes. Det fanns nog också kristna, som rycktes med av de nationalistiska slagorden. Men att kyrkan inte kunde drivas vart som helst, visade sig då den avvisade termen «japansk kristendom», som lanserades av den 1940 så aktiva nationalistisk-kristna gruppen; den ville inte vara en trångbröstad nationalkyrka, utan bevara sambandet med den universella kristenheten.

Så kom omsider Japans fullständiga nederlag. De fruktansvärda bombningarna — värst i Tokyo i mars 1945 — förstörde även 490 av Japans 2,000 kristna kyrkor. Militarismen föll, den amerikanska okkupationen kom, och kejsaren avsåg sig alla anspråk på gudomlig börd och betecknade den officiella shintos teorier i denna riktning som «myter och legender». Kejsardömet har blivit konstitutionellt. Shinto, buddism och kristendom äro nu likställda, och den förstnämnda erhåller icke längre några statsanslag.

Kristendomens utsikter äro nu visserligen goda. Men efterkrigs-bekymren äro många: städerna i ruiner, ekonomin förstörd, en felslagen skörd har bragt hungerns spöke nära. Amerikanska besökare tala om den japanska kyrkan som «en kyrka i trasor».

Vad skall ske med enhetskyrkan? En författningsrevision genomfördes 1946, förberedd på ett sammanträde vid pingst, beslutad på en synod i oktober. Direktorn är avskaffad, hans makt var konstruerad efter föhrerprincipen. Nu skall det bli mera demokrati och decentralisation och ledaren blir en moderator. Om bekännelsefrågan blev det på synoden en livlig diskussion, som slutade med att den 1940 formulerade bekännelsen blev ersatt med en hänvisning till den Apostoliska tron och kristenhetens övriga historiska bekännelser. Det blir nu icke något tvång att tillhöra enhetskyrkan och ett par små samfund ha lämnat den. Men majoriteten står kvar och visar alltså, att den dock i det hela motsvarar vad man önskar sig. Att återgå till splittringen i 30—40 samfund är icke något åtrått ideal.

Ett särskilt problem är den anglikanska kyrkan (Nippon Seikowai), varav en tredjedel anslöt sig till enhetskyrkan, medan de övriga under stora svårigheter förblevo utanför. De senare ha nu fått rätt: man förblir utanför, och enhetsmännen få söka återinträde i moderkyrkan. Man antyder för övrigt, att anglikanerna kanske senare komma att återupptaga förhandlingar om enhet. Men tills vidare hävdar man sin särskilda existens.

Efter synoden kom en allmän kristen konferens, varvid en djupt allvarlig och gripande syndabekännelse om Japans ansvar för kriget avgavs och en treårig evangelistisk kampanj över hela landet beslöts. Massmöten följde på nationaldagen den 17. okt, med Kagawa som främste talare.

Enheten kom ju i Sydindien genom en mera naturlig växt. I Japan drevs den fram genom en politisk konstellation, men tycks hålla ändå. Det är naturligt för de kristna att känna sig som ett gentemot den överväldigande majoriteten av de icke kristna. Läroskillnaderna få ej den betydelse som i Västern, där de uppkommit. De som kommit direkt från hedendomen, ha en benägenhet att se mera på sed och rit än på läran.

Vi ha nog att vänta mer enhetssträvanden av detta slag på mis-

sionsfältet. Warneck trodde, då han för femtio år sedan skrev sin stora Missionslära, knappt att de infödda kyrkorna skulle komma att bli självständiga, snarast tänkte han sig dem affilierade till kolonialkyrkor. Hans tankar ha nog bidragit till, att självständighets-synpunkten ofta ställts åt sidan i tysk missionspolitik. Men nationalismen kom. Kolonialkyrkor kunde rent av bli självständiga inhemska kyrkor, som vi se på anglikanerna i Indien. Och när de infödda kyrkorna börja kunna tänka själva, så komma enhetsplaner.

Men man är angelägen om att icke släppa det kristna arvet. Man har en helhetssyn på Kristi kyrka. Den finns i Nya Testamentet, den är aktuell i teologien. Isolering blir allt svårare att försvara. Vi känna oss höra samman. Gud vill, att vi skola vara ett.